

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ارتش و فنون جنگی ساسانیان

تألیف: مسلم میرزاوند



آمنه‌دات ایران

۱۳۹۹

سرشناسه: میرزاوند، مسلم، ۱۳۶۲ -

عنوان و نام پدیدآور: ارتش و فنون جنگی ساسانیان؛ مؤلف: مسلم میرزاوند

مشخصات نشر: اندیمشک: ایرترین، ۱۳۹۹ مشخصات ظاهری: ۲۲۶ ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیا شابک: ۶-۸۹-۸۴۱۴-۶۰۰-۹۷۸

موضوع: سواره نظام -- ایران -- تاریخ -- پیش از اسلام

موضوع: Cavalry -- Iran -- History -- To 640

موضوع: ایران -- تاریخ -- ساسانیان، ۲۲۶ - ۶۵۱ م.

موضوع: Iran -- History -- Sassanid 226-651

موضوع: مهمات و تجهیزات جنگی -- ایران

موضوع: Ordnance -- Iran

موضوع: سلاح‌ها: Weapons

رده‌بندی کنگره: DSR۴۰۶

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۳

شماره کتابشناسی: ۶۱۸۴۲۱۲



سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

ارتش و فنون جنگی ساسانیان

تألیف: مسلم میرزاوند

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۹

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

ناظر فنی: لیلی صابری نژاد

صفحه‌آرایی: جلال صابری نژاد

طراح جلد: جلال صابری نژاد

شابک: ۶-۸۹-۸۴۱۴-۶۰۰-۹۷۸

«کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است. هر گونه نسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آن‌ها) بدون مجوز کتبی از مؤلف ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.»

فهرست مطالب:

۹	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۳	درآمد
	فصل اول: کلیاتی در مورد واحدهای ارتش
۱۹	سواره نظام سبک اسلحه
۲۱	سواره نظام سنگین اسلحه
۲۳	پیاده نظام سبک اسلحه
۲۵	پیاده نظام سنگین اسلحه
۲۶	واحد تیراندازان
۲۹	کارکرد فیل در جنگ
۳۱	نیروهای شترسوار
۳۳	تعلیمات جنگی و نظامی
۳۷	آموزش فنون سوارکاری
۴۰	قوای کمکی
	فصل دوم: جنگ افزارها و سلاح ها
۴۵	تیر و کمان
۴۷	تیردان
۴۸	نیزه
۵۰	تبر و تبرزین
۵۱	زوبین
۵۲	گُرز
۵۳	فلاخن
۵۴	شمشیر
۵۵	زره
۵۷	سپر

۵۸	کلاهمود
۵۹	ارابه‌های جنگی
	فصل سوم: آداب صف آرایی و رزم
۶۱	رجزخوانی
۶۲	جنگ تن به تن
۶۴	آرایش سپاه در جنگ
۶۹	آداب پیش از حرکت سپاه به جنگ
۷۳	آداب و قوانین پیش از وقوع جنگ
۷۵	انضباط و تنبیهات نیروهای نظامی
۷۹	جایگاه شاهان و فرماندهان جنگ
۸۳	درفش ساسانیان در جنگ
۸۵	آمارگیری و شمارش سربازان
۸۷	سان و رژه نیروهای نظامی
	فصل چهارم: فنون محاصره و قلعه‌گیری
۹۳	مذاکره و حيله
۹۴	ساخت سنگر و برج
۹۵	محاصره کردن
۹۶	متجنيق در قلعه‌گیری
۹۸	قلعه کوب (دژکوب)
۹۹	فيل جنگی در قلعه‌گیری
۹۹	نقب‌زنی
۱۰۱	کاربرد نفت در قلعه‌گیری
۱۰۴	نردبان
۱۰۴	سایر راه‌های تصرف قلعه‌ها
	فصل پنجم: شیوه‌ها و فنون دفاعی ساسانیان
۱۰۷	دفاع از قلعه‌ها و شهرها

۱۰۹	سنگر و برج
۱۱۰	خندق زنی
۱۱۲	شیوه‌های عقب‌نشینی
۱۱۵	شیوه زمین سوخته
۱۱۷	راه‌ها و تدابیر بازدارنده از جنگ
۱۱۷	دیوارهای دفاعی
۱۱۹	ازدواج‌های سیاسی
۱۲۰	کوچاندن اقوام
۱۲۱	احداث خناب
۱۲۲	ترور مخالفان
۱۲۲	احداث برج و میل
۱۲۴	سایر روش‌های بازدارنده
۱۲۷	اطلاعات و جاسوسی در جنگ
	فصل ششم: فنون تهاجمی و سایر فنون جنگ
۱۳۳	کمین نشینی
۱۳۵	شیخون زنی
۱۳۸	فنون جنگ و گریز
۱۴۰	فنون جنگ روانی
۱۴۳	شیوه‌های تعقیب دشمن
۱۴۶	دیگر فنون جنگی
۱۴۹	تأثیر عوامل طبیعی در جنگ
	فصل هفتم: چگونگی تدارکات و تجهیزات در جنگ
۱۵۳	تأمین هزینه جنگ‌ها
۱۵۵	حقوق و مواجب سربازان
۱۵۷	واحد پزشکی و بیطارى
۱۵۸	تجهیز انبار خانه‌های جنگی

۱۶۰	تدارکات و تأمین آذوقه سربازان
۱۶۳	پوشاک سربازان
۱۶۵	علوفه چهارپایان جنگی
۱۶۶	سربازگیری و تأمین نیرو
۱۶۸	زمان و فصول مناسب جنگ‌ها
۱۷۰	واحد حمل و نقل و پشتیبانی
	فصل هشتم: رآمدهای حاصله از جنگ‌ها
۱۷۳	غنیمت جنگی
۱۸۳	اسیران جنگی
	فصل نهم: شیوه‌ها و ذرن - کی ر دریا، سواحل و بنادر
۱۸۹	اردشیر اول و اقدامات دریایی و
۱۹۰	شاپور دوم و جنگ با اعراب حاشیه خلیج فارس
۱۹۳	انوشیروان و فتح دریایی یمن
۱۹۸	پیوست‌ها
۲۰۶	کتاب‌نامه:
۲۱۸	فهرست اعلام

پیشگفتار

واقعیت این است، که مطالعه فنون جنگی ایران باستان و سیر تحول و تطور آن به‌ویژه در دوره ساسانی از سبب پژوهشگران تاریخ و نیز افراد نظامی مورد غفلت و کم توجهی قرار گرفته است و از آنجا که نظامیان و دانشجویان رشته تاریخ عمدتاً به تاریخ سیاسی جنگ‌ها می‌پردازند؛ کمتر به شیوه‌های جنگی و سیر تغییر و تحول آن‌ها از خود علاقه‌ای نشان می‌دهند. همین امر باعث شده که تاکنون تحقیق جامعی پیرامون شیوه‌ها و فنون جنگی دوره‌های مختلف ایران و خاصه موضوع بحث این کتاب، ساسانیان صورت نگیرد و همواره خلأ آن پژوهشگران و علاقه‌مندان را با مشکل مواجه ساخته است.

بنابراین، ارائه کتابی مناسب برای پر کردن این خلأ، کاری لازم و ضروری به نظر می‌آمد. لذا پرداختن به این موضوع نه تنها باعث شناسایی بیشتر برای متخصصان فن می‌شود، بلکه به دست آمدن برخی فنون و راهکارهایی که می‌تواند حتی در دور معاصر برای مقاصد نظامی مورد استفاده قرار بگیرد را ارائه نماید. این پژوهش بر آن است به معرفی و آشنایی بیشتر فنون جنگی بپردازد. امیدوارم آنچه به آن تکیه کرده‌ام، به روشن شدن حقایق تاریخی کمک کند. همان‌گونه که آرزو دارم این پژوهش حداقل شروط تحقیق تاریخی را داشته باشد تا آنچه برای نسل ما مهم و سردهنده است، معرفی کند.

در پایان این سرآغاز، بر خود وظیفه می‌دانم از تمامی عزیزانی که به سخنان مختلف این بنده را در به ثمر رساندن این پژوهش، کمک و یاری نموده‌اند، تشکر و قدردانی کنم. به‌یادآورده مرهون محبت عده‌ای از دوستان است که پیش‌نویس این کتاب را خوانده‌اند و نظرهای مفیدی برای اصلاح آن در میان گذاشته‌اند. از دوستان بسیار ارجمندم جناب آقای سجاد حسن پوش، احمد آرام، اردشیر سگوند و علی دریکنوند که همه متن را خوانده‌اند؛ و نکات سودمندی را یادآور شدند.

نیز از همسر مهربان و فرزندان عزیزم (آتوسا، داریوش و مهرگان) به پاس رنج‌هایی که به خاطر من تحمل می‌کنند.